

י' אייר תשס"ט

04 במאי 2009

תיק מס' 68/033, בעפרה

פסק דין

לבין
הנתבעים:

בעניין שבין
התובע:

1. תמצית פסק הדין

רקע

התובע הזמין עבודה קבלנית מן הנתבעת (מס' 2), שמנהלה הוא הנתבע (מס' 1). במהלך העבודה, הודיע התובע לנתבעת כי תחדל מעבודה, זאת במסגרת זכותו על פי החוזה שנחתם, כיוון שלדעתו בוצעה עבודה לקויה. עד למועד הפסקת העבודות שולם לנתבעת סכום של 111,250 ₪. לטענת התובע על הנתבעת לשלם לו סכום של 136,500 ₪. סך זה כולל השבה של כספים ששולמו ולא בוצעה תמורתם עבודה, ובנוסף, נזקים שונים שנגרמו לו. לטענת הנתבע, שווי העבודה שבוצעה גבוה מהסכום ששולם, ולכן אינו חייב בתשלום כלשהו.

מסקנות

בית הדין קבע כי לא ניתן להטיל את האשמה על העיכוב בביצוע העבודות על אף אחד מן הצדדים באופן מלא. יש לציין שהחפירה הראשונית נעשתה על ידי קבלן אחר, ולא ניתן לקבוע מי אשם בכך שהעבודה שלבסוף הוטלה על הנתבעת, היתה גדולה מהמתוכנן מראש על ידי שני הצדדים. מן הבחינה ההלכתית, קבע בית הדין, שלמרות שהתובע הקדים את מועד התשלומים, מהמועד שנדרש על פי החוזה, לנתבע מעמד של מוחזק בממון, והמוציא מחבירו עליו הראיה. עם זאת, מוטל על הנתבע לברר טענותיו, ולפרט את הוצאותיו.

מעמדו של הקבלן בנדון דידן הוא כ"יורד ברשות", ששמין לו וידו על העליונה. במקרה זה, שווי העבודה קטן מן ההוצאות, ויש לשלם לנתבע את הוצאותיו במהלך עבודתו. בית הדין קבע קריטריונים לחישוב הוצאותיו של הנתבע, ודן בסכומים המפורטים שהוגשו בפניו. כיוון שלא ניתן לקבוע כי הנתבע הוא האשם בהפסקת העבודות, אין לחייב את הנתבע בנזקים עקיפים ובהוצאות משפט.

החלטה

- א. היקף ההוצאות המאושרות על ידי בית הדין נקבע ל 72,713.87 ₪ מתוך הסכום של 111,250 שקיבל.
- ב. על הנתבעת להשיב ולשלם לתובע את השארית סך של - 38,536.10 ש"ח.
- ג. כל החיובים הנזכרים בפסק דין זה מחייבים את החברה _____ בע"מ.
- ד. אם החברה לא תשלם את חובה מכל טעם שהוא יזדקק בית הדין לשאלה האחריות האישית של הבעלים, הנתבע מס' 1.
- ה. אין צו להוצאות הן עבור התובע והן עבור הנתבע, הן עבור עוגמת נפש והן עבור הוצאות משפט.
- ו. פסק הדין ניתן ביום י' אייר תשס"ט, 04 מאי 2009.
- ז. הסכום ישולם עד לתאריך ט"ו סיון תשס"ט, 7 יוני 2009.

הרב דביר גרינצוויג

דיין

הרב עובדיה אחיטוב

אב"ד

הרב ניסים כהן

דיין

2. הרקע העובדתי וטענות הצדדים

עובדות מוסכמות

התובע חתם עם הנתבעת, חברת בניה, חוזה עבור בניית ביתם בירושלים. עלות הבניה הכוללת נקבעה בחוזה לסכום של 385,000 ₪ מתוכם 230,000 ₪ עבור השלד. עד להפסקת העבודות, שילם התובע לנתבע סכום כולל של 111,250 ₪. בין התאריכים 11-09.05.2008 החליט התובע לממש את זכותו ע"פ החוזה, להפסיק את ההתקשרות עם הנתבע. בסמוך לתאריך זה עזב הנתבע את המקום, וקבלן אחר ביצע את המשך העבודה.

טענות התובע

לדברי התובע צצו קשיים בהתקדמות הבניה שנבעו מביצוע עבודות לא תקינות ושימוש בחומר אינסטלציה שלא כפי שסוכם בחוזה. כמו כן הפועלים עבדו ללא השגחה כך שלא הייתה התקדמות בעבודה. לאחר תלונות של התובע, החליף הנתבע את צוות העבודה שלו. גם בשלב זה, עבודות החציבה נעשו בעבודה ידנית שגזלה זמן מרובה ולא הניבה תוצאות. לטענת התובע היה צורך במדידה בשטח והנתבע לא ביצע זאת בתחילה רק מאוחר יותר שכר שירותי מודד. ב 30.04.2008 כשהפריקט עדיין נמצא בשלב הראשוני של חפירת יסודות (חודשיים וחצי לאחר תחילתו), התקשר הנתבע למפקח הבניה מטעם התובע, וביקש לפרוש מביצוע העבודה, בגלל שיקולי עלות, ואי כדאיות. לאחר כשעתיים התקשר שוב וביקש לחזור בו מאחר ומצא קבלן משנה שיכול לעמוד במחיר ובלוח הזמנים שנקבעו בחוזה. התובע בקש מקבלן המשנה לוח זמנים מפורט שבו יוכל לעמוד. לאחר כמה ימים הוגש לוח זמנים חסר. מאוחר יותר התובע ערך בירורים ביחס קבלן המשנה המוצע, והומלץ לו שלא לעבוד עם קבלן המשנה המדובר. בתאריך 09.05.2008 החליט התובע לממש את זכותו ע"פ החוזה, להפסיק את ההתקשרות עם הנתבע.

גזית

לדברי התובע הייתה פגישת סיכום בתאריך 16.05.2008 שבה הובהר לקבלן שהכסף הנמצא בידי הנתבע ישמש רק עבור שווי העבודה שבוצעה בשטח ולא על הוצאות הקבלן.

בחישובו ששלח הנתבע לבקשת התובע, מפרט הנתבע את עלות העבודה בשטח ב-140,000 ₪.

לדעת התובע הקבלן לא ביצע עדיין שום עבודת בניה בשטח, וגם עבודת החפירה ליסודות בה התחיל הקבלן לא הושלמה (המהנדס לא אישר יציקה בגלל חפירה שאינה מספקת).

החפירה ליסודות באגף הצפוני לא בוצעה במקומה.

מהנדס שהוזמן על ידי התובע נתן חוות דעת מקצועית על שווי העבודות שבוצעו בשטח. והוא העריכם, לאחר סיור במקום, ב-19,250 ₪.

המהנדס העריך את עלות החומרים בשטח ב-12,000 ₪.

התובע טוען שאמר לקבלן לקחת את החומרים כי אין לו צורך בהם. והנתבע אף שלח לשטח את קבלן המשנה על מנת שייקח את החומרים.

לכן טוען התובע שעל הקבלן להחזיר לו סכום של 92,000 ₪.

בנוסף להחזר הכספי מבקש התובע לפסוק סכומים נוספים המפורטים להלן:

פיצוי על שלושה חודשי שכירות בדירה בה מתגורר התובע כעת (בגלל עיכוב של שלושה חודשים בסיום הבניה).
9,000 ₪

- עלות העסקת המפקח בחודשים אלו.
4,500 ₪

- עלות עבודת המהנדס המומחה שנתן את הערכת המחיר.
3,000 ₪

- תשלום נוסף למהנדסים (קונסטרוקטור ומהנדס האינסטלציה) שנדרשים לביקורים חוזרים באתר.
5,000 ₪

- פיצוי על עוגמת נפש.
18,000 ₪

הוצאות משפט.
5,000 ₪

סך כל התביעה
136,500 ₪

את תביעתו הפנה התובע הן לנתבע מס' 1, שהוא מנהל החברה ובעליה, והן כלפי החברה עצמה.

טענות הנתבע

נשוא התביעה אינו הנתבע מס' 1, אלא חברת ____ בע"מ, כיוון שמדובר בתאגיד בערבון מוגבל.

על פי חוזה העבודה הנתבע היה צריך להתחיל בעבודה רק לאחר שעבודות החציבה, שהיו באחריות התובע, הסתיימו. אולם, התובע לא סיים את עבודות החציבה, ובכך אילץ התובע את הנתבע לבצע עבודות שלא היה צריך לעשות על פי ההסכם, זאת על מנת להתחיל בבניית הבית.

לא התקבלו תוכניות מדויקות מן התובע. אולם הנתבע המשיך בעבודות כפי שתוכנן.

בתאריך 11.05.2008 הודיע התובע באופן חד צדדי על הפסקת העבודות.

לטענת הנתבע בשיחה שהתקיימה בתאריך 16.05.2008 הוא הודיע לתובע שהאחריות על השטח וחומרי הבניה היא על התובע, והנתבע יאסוף את כלי העבודה שלו בלבד. לכן, אין להטיל עליו את האחריות על הברזל שהושאר בשטח, ונלקח על ידי אחרים.

הנתבע טוען שהפועלים עבדו באופן המקובל. החלפת צוות העובדים לבקשת התובע גרמה לעלויות נוספות.

עבודות החציבה שהיו באחריות התובע ובוצעו בחלקן על ידי קבלן שבאחריותו, ייקרו את העבודות שהנתבע היה צריך לבצע. והוא פירט בפני בית הדין את כמויות העפר והפסולת שהוצאו מהמקום.

אין להסתמך על חוות דעת של המהנדס החיצוני כיון שהוא לא ראה את כל העבודות שנעשו.

אי לכך יש לדחות את טענת התובע, ולא רק זאת, אלא שהתובע חייב לנתבע סכומי כסף נוספים כפי המפורט בחשבון שנמסר. כמו כן, שומר הנתבע לעצמו את הזכות לתבוע בבוא הזמן את התובע במידה ויראה צורך לכך.

לצורך ביסוס טענות התובע והנתבע הוצגו בפני בית הדין מסמכים שונים ובעיקר החוזה שנחתם בין הצדדים כפי שמצורף בכתב התביעה וההגנה.

כמו כן במהלך הדיונים הרבים שנעשו בין בית הדין והצדדים נמסרו מסמכים נוספים, שחלקם מעדכנים את הסכומים המדויקים שכל צד מודה או תובע.

3. דיון

א. השאלות העיקריות לדיון

בפסק דין זה נדרשנו לשאלות עקרוניות ומהותיות ביחסי הגומלין שבין קבלן ומזמין העבודה. במערכת היחסים בין השניים במהלך העבודה יש תלות הדדית. בנדון דידן, הצדדים היו קשורים

גזית

זה בזה בחוזה עבודה ותשלומים, שניהם תובעים זה את זה מכוח החוזה ובלעדיו, על הוצאות שונות, ושניהם חלוקים בתיאור השתלשלות האירועים.

1. התביעה להשבת התשלומים ששולמו.

התביעה העיקרית היא החזר תשלומים שנעשו ע"פ החוזה מהמזמין (התובע) אל הקבלן הנתבע. כדי לברר יסוד תביעה זו והיקפה יש לדון בשאלות נוספות:

- א. מי המוחזק בממון, ששילם המזמין מראש על העבודה, אותו הוא תובע בחזרה?
- ב. המזמין טוען טענת מקח טעות. האם ניתן לטעון זאת במקרה כזה בו נעשתה עבודה במשך למעלה מחודשיים והמזמין לא הפסיק אותה ועוד שילם מספר תשלומים?
- ג. במידה ואין כאן מקח טעות האם צריך לשלם המזמין את השבח או את ההוצאה ע"פ דין תורה?
- ד. כיצד יש לערוך את חישוב ההוצאות?

2. תביעת נזקים עקיפים

ישנה תביעה נוספת, של פיצויים נזקים עקיפים והוצאות שנגרמו לתובע מהתנהלות העניינים. בשאלת חיוב הקבלן בהוצאות התובע יש לדון בשתי נקודות:

- א. מיהו הגורם לנזק?
- ב. האם יש לחייב במקרה זה בתשלומי נזק שנעשה בגרמא?

3. התביעה הנגדית

התביעה הנגדית שהוגשה מצד הקבלן הינה על חובות נוספים שדורש הנתבע מן התובע בגין הוצאות העבודה שעבד אצלו ומטעמו. בנוסף תובע הוא הוצאות משפט. בתביעות אלה ידון בית הדין במסגרת שאלת חבותו של התובע בסעיף ד' ובמסגרת תביעת הוצאות משפט מצד התובע בסעיפים ו'-ז'.

ב. מיהו המוחזק?

שאלה זו נוגעת לכל הפרטים בהם ייפול ספק במציאות, או בדין כאשר אין ההכרעה מתאפשרת. לפיכך חשוב להכריע בשאלה עקרונית זו.

גזית

הממון נמצא אמנם בידי הקבלן אולם המזמין טוען ששילם לו לפני הזמן וע"פ החוזה הכסף צריך להיות אצלו משום שהקבלן עדיין לא הגיע לשלב התשלום השני. טענה זו, גם אם נכונה היא, אינה מועילה ביחס לתשלום הראשון בו הקבלן מוחזק גם ע"פ המזמין, משום שמועד תשלומו היה עם תחילת העבודה.

אולם גם לגבי התשלום השני שניתן מוקדם מהנקוב בחוזה, סוף סוף נתינה זו היתה מוסכמת ואין כאן תפיסה שלא כדין, לפיכך הקבלן מוחזק. למרות שהתובע טוען כי הנתבע לא ביצע את שהיה צריך, תמורת התשלום שקיבל. על זה נסב הדיון בבית הדין, בו התובע דורש את התשלום בחזרה היות ושילם לו מראש והוא כהלוואה או פיקדון בידי הנתבע. לעומתו, הנתבע טוען להיפך, שהתובע חייב לו סכום נוסף תמורת עבודות הבניה ואת המקדמה ששילם התובע לקח הנתבע עבור מה שביצע כבר. בעיקר הדין, ברור כי עד גובה הסכום שבידו יכול הנתבע לטעון, ביצעתי עבודה כנגדו! והרי אפילו "יש לי בידך כנגדו בעניין אחר" יכול לטעון, כמפורש בטור וש"ע סימן עה סעיף ז:

נאמן בשבועת היסת לומר: יש לי בידך כנגדן

כמקור לדברים המבוססים על סוגיות בש"ס, מביא הבית יוסף שם (אות ז) מבעל התרומות (שער ז' סי' ג):

"גם מצאנו שנשאל רבינו האי לוח ששיגר סחורה למלוח למכור ולשגר לו דמיה ומכרה ותפס המלוח דמיה בחוב שיש לו עליו ובא הלוח ותבעו למלוח באותה הסחורה או בדמיה דינא מאי? ואם תבעו למלוח בדיני ישמעאל מהו שידקדק על עצמו בחשבונו ויטול מתחת ידו וישבע לו שאין לו אצלו כלום.

והשיב שיכול המלוח ליפרע את שלו מתחת ידו ואומר חשבתי לך כנגד מה שיש לי עליך דתניא בתוספתא או שיש לי בידך מנה כסות מנה כלים פטור ומיהו פטור משבועה דאורייתא וחייב בדרבנן והוא הדין במאן דתפס בפקדון שישבע עליו היסת ויתפוס מה שתופס דגרסינן ההיא אתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי וכדאיתא בכתובות.

גם השיב בתשובה אחרת שמי שיש לו אצל חברו ממון ויש לו תחת ידו מלוח מעכב אותה בידו ולא מעבד דינא לנפשיה הוא אלא חושבנא בעלמא קא חשיב אית לי עלך כך אית לך עלי כך ותניא בתוספתא מנה לי בידך וכו' פטור ואע"פ שבעל דינו אומר אני יש לי בידך מה שהודית לי ואתה אין לך בידי כלום אין משגיחין על דבריו אלא הנתבע שאומר חשבתי מה שיש לי עליך ולא נותר לך עלי כלום או נותר כך וכך נשבע ונפטר ואם מודה במקצת הטענה חייב שבועת התורה ואם לאו שבועת היסת.

לפיכך, גם כאן נאמן הנתבע לטעון התובע חייב לו עד כדי הממון הנמצא בידו אלא שעליו להישבע או לברר דבריו וכמו שנראה לקמן.

ג. האם יכול המזמין לטעון טענת מקח טעות?

כאמור לעיל, על פי החוזה, ועל פי הדין, במקרה זה, נכון לחשב את הסכום המגיע לנתבע עבור עבודתו, כיורד ברשות.

אכן, התובע טען, כי כל ההתקשרות בטעות יסודה. בטענה זו ביקש התובע לבטל את העסקה מתחילתה. משמעות הדבר היא שהנתבע יהיה זכאי רק לשווי של עבודתו, כדין יורד שלא ברשות לשדה העשויה ליטע (שדינו ע"פ שולחן ערוך חושן משפט סימן שעה ידו על העליונה ועיין ב"י בענין ידו עה"ע מ"ש בשם בעה"מ ומ"ש בשטמ"ק ב"מ קא בענין בנין). הוא יחויב בהשבת כל הממון כדין מיקח טעות, וביה"ד יצטרך להעריך את ההנאה שנהנה המזמין מעבודת הקבלן ולנכות את שוויה מסך ההשבה.

אכן כך טוען המזמין אולם בית הדין לא קיבל טענה זו מן הנימוקים הבאים:

1) התובע בדק ובחן הצעות שונות, וכאשר בחר את החברה הנתבעת, חזקה עליו שידע והכיר את יכולת העבודה של פועליה ואת היתרונות והחסרונות שבהצעה זו. טענותיו עכשיו, יתכן ונובעות מציפיות מופרזות או חששות מסוימים הקיימים תמיד בעבודות מסוג זה.

שונה הצעת עבודה מקניית חפץ; בחפץ הקניין נעשה בדבר קיים הניצב ונראה לעינינו אלא שלעתים מוגבל כוח הראיה ואיננו יודעים מה נמצא בפנים או מהו טעמו של המוצר וכנגד זה באה טענת מיקח טעות, באותו חלק שאינו ניתן להיבדק מראש.

שונה הדבר בהצעת עבודה. כאשר אדם מבצע עסקה עם בעל מלאכה אין הוא יודע כלל מה צפוי לו, אין הוא רוכש את האומן העומד לפניו, אלא את מלאכתו שטרם נעשתה ושאותה לא ניתן היה לבדוק. בעניין זה של איכות המלאכה אין הוא יכול לסמוך על מה שרואה כי אין הוא רואה כלום, אין הוא יכול לסמוך על מה ששומע כי מדובר על דבר שעדיין לא בא לעולם, אין מנוס אפוא, מלבדוק היטב בנוסף לתנאים ולחוזה, את ניסיונם של אחרים וע"פ זה לקבוע עמדה אם מעוניין הוא בהצעה זו או אינו מעוניין.

הדבר דומה לאדם הנושא אשה וטוען טענת מיקח טעות מחמת מום שנמצא בה ובעניין זה נאמרה החזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו, (כתובות דף עו עמוד א) ועיין גם רמב"ם אישות פכ"ה ה"ו). ואין הוא נאמן לומר לא ידעתי אף על מום שבסתר.

במקרה זה, טוען התובע כי הנתבע אינו מקצועי וכי חסרים לו הכישורים והכלים לבצע את העבודה. דבר זה היה ניתן לבדוק לפני החתימה וחזקה שדברים אלה נבדקו. גם אם חשב כך וקבע את עמדתו עקב חוסר בדיקה, לא יכול לטעון היום טענות מסוג זה, מאותו טעם שנאמר בנושא אשה.

ברכישה של מוצרים מצאנו סברה זו אך היא שנויה במחלוקת. כתב הסמ"ע [ח"מ סי' רלב סעיף ג' ס"ק י'] בשם המגיד משנה [והיא סברת "יש מי שכתב" במ"מ] שהקונה דבר שיכול לטועמו ולהבחינו מיד אין הקונה יכול לטעון טענת מיקח טעות. אמנם סברה זו במחלוקת שנויה אולם כבר כתב בס' נכח השולחן למוהר"ח לבטון ז"ל [בחלק ח"מ סימן טו], לאחר שהביא דברי המסכימים (הרדב"ז ומהריק"ש ומהר"ש דוראן) ולעומתם הסו' שסברת המ"מ סברה יחידאה היא (כ"כ מהרשד"ם מהריט"ץ והמל"מ) כתב:

"אין שיהיה לפקע"ד שאפשר לומר שאלו היה נמצא בימיהם דברי תשו' הגאונים הנז"ל שהיו חוזרים בהם אפי' להוציא מיד המוחזק אבל מ"מ באין ספק שהמוחזק יכול לומר קי"ל כהאי סברא".

ותשובת הגאונים המדוברת היא זו [שער ששי סימן ד']:

וששאלתם ראובן זבין ליה חמרא לשמעון ולא אודעיה במומין דאית ביה ובעי שמעון לאהדורי א"ל ראובן לית לך לאהדורי וכו' ועוד א"ל אנא יהיבנא לך חרם בשמיה דההוא גברא דלא חזיתינון למומין וכו'

תשובה: הכין חזינון וכו' דשמעון דהוה בעי למידק ועיוני בחמרא דקא זבין וכו' אבל מן דינא לית ליה לראובן לאודועי ואורחיה דראובן לאשבוחי לחמריה ואורחיה דשמעון לאתויי ספסירא וידע במומין דבהמה וכו' הלכך שמעון הוא דבעי מידק לנפשיה ולית ליה לשמעון לאהדודי לחמרא דראובן. ע"כ.

דהיינו, במקום שעמדה לקונה האפשרות לבדוק את החפץ הנמכר ולא עשה כן, אין לו זכות לטעון טענת מקח טעות.

לסיכום, היות ובנדון דידן מדובר בהצעת עבודה הדומה יותר לשידוך, לית מאן דפליג שאין התובע יכול לטעון טענת מקח טעות. ועוד, גם לו היה מדובר בקניית מוצר כיון שנמצאה מחלוקת בענין זה של דבר שיכול לבדוק. היות שהנתבע הוא המוחזק בודאי שלא ניתן להוציא ממנו ממון על סמך דעה השנויה במחלוקת.

(2) התובע היה בקשר עבודה עם הנתבע במשך שבועות ארוכים, ראה את איכות העבודה והפועלים ולמרות תלונות מצידו של התובע וויכוחים שהיו ביניהם, העסקת הנתבע נמשכה ולא הופסקה עד אחרי פסח [כחודשיים וחצי]. יתירה מזו, התשלום השני הועבר לפני הזמן למרות

התלונות, וכל זה מעיד כי אין כאן מקח טעות אלא אי שביעות רצון שגורמת כעת לחרטה על העסקה למפרע, דבר שאינו מקח טעות. וכך כותב השו"ע [חושן משפט סימן רלב סעיף ג']:

"המוכר לחבירו קרקע או עבד או בהמה או שאר מטלטלים, ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח, מחזירו אפי' לאחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא, והוא שלא ישתמש במקח אחר שידע במום. אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום, ה"ז מחל ואינו יכול להחזיר".

כלומר, גם אם היה ניכר אי רצון בולט בהתנהגותו של התובע ביחס לעבודה, מ"מ מחל על זכותו לטעון טענת מקח טעות, אף אם היתה לו זכות כזאת בשלב הראשוני.

אנו מפרשים את התנהגות התובע כחישוב של כדאיות ולקיחת סיכון על מנת שלא להפסיד יותר, כל זמן שהבין כי הפסקת העבודה תגרום לו הוצאות רבות, טרחה והטרדה, המשיך במסלול של העסקה. ברגע שהחליט להחליף את הקבלן במישהו אחר או אז החליט כי היתה זו טעות מתחילה.

אף אם אין הדבר כן, וכבר מתחילה החליט להחליפו, אינו יכול לטעון לאחר זמן טענת מקח טעות.

משום שהזכות לטעון טענה כזו קיימת אך ורק בשלב הראשון לאחר שנודעה לו הטעות. דומה הדבר למשתמש בחפץ וטען אח"כ שהיה בו מום וכבר הבאנו לעיל את דברי השולחן ערוך [חושן משפט סימן רלב סעיף ג] לעיל:

"והוא שלא ישתמש במקח אחר שידע במום. אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום, ה"ז מחל ואינו יכול להחזיר".

אכן, אם כך היו פני הדברים, התנהגות התובע אינה ראויה ואינה ישרה. "משיכת" עיסקה כזאת על פני פרק זמן ארוך וממושך כאשר ה"מושך" יודע כי אינו מעוניין בה, דומה למה שאמרו:

"אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח איתך" (משלי ג' כט)

וחז"ל [ראב"י ביבמות דף לז עמוד ב] השוו זאת לנושא אשה ודעתו לגרשה. מעדיפים אנו להניח כי החלטת הביטול גמלה בליבו מאוחר יותר ובכל אופן זמן רב לאחר שידע על כלל החסרונות שבעסקה והמשיך בה למרות אלה.

3) על פי טענת שני הצדדים היקף עבודת החציבה ע"פ האמור בחוזה [עמוד 4 במפרט הטכני] היה מוגבל בהרבה מזה שהיה בפועל! נוצר ויכוח מיהו האחראי לכך שנשארה בשטח כמות כה גדולה של סלע לחצוב ולהוציא. בוויכוח היו סתירות לרוב והודאות הדדיות. כמו כן לא היתה הכרעה בעניין היקף העבודה הנוסף;

למשל התובע טען שנשארה כמות גדולה והאשמים הם אנשי החברה ששלחו את קבלן החציבה מוקדם מדי. מאידך, טען הנתבע כי אשמת שאריות החציבה הרבות מוטלת על התובע משום שהחוזה עם קבלן החציבה היה עם התובע ולא איתם.

טענת התובע למיקח טעות מתבססת לדעתו על חוסר מקצועיות בנושא החציבה. אם אמנם, על פי הטענה המוסכמת על התובע והנתבע, עבודה זו נוספה על האמור בחוזה, טענת מקח טעות בעניין זה איננה נכונה משום שלא על עבודה זו נחתם החוזה.

לסיכום, לא ניתן לטעון שהמקח כולו בטעות יסודו, ועל כן, חישוב הסכום לו זכאי הקבלן ייעשה על רקע ההסכם בין הצדדים.
להלן נבאר את דרך החישוב שנבחרה על ידי בית הדין.

ד. מהי התמורה עבור העבודה שבוצעה ?

1. החוזה והדין

כמתואר לעיל, התובע הודיע לנתבע על הפסקת העבודות, בהסתמך על זכותו בחוזה בסעיף 5.5. זה לשון הסעיף:

5.5. הפסקת עבודה וביטול חוזה :

- 5.1 - הפסיק הקבלן בלי הסכמת המזמין את עבודות הבניה ואו הזניח את ביצוע עבודות הבניה או האט את ביצוע עבודות הבניה רשאי המזמין לדרוש מהקבלן להחיש את ביצוע עבודות הבניה ע"י הגדלת מס' העובדים כך שהקבלן יסיים עבודות הבניה בזמן המוסכם.
- 5.2 - במקרה והקבלן לא יהיה מסוגל להמשיך בעבודה בכל שלב, או שהעבודות לא יהיה לשביעות רצון האדריכל, עפ"י שיקול דעתו הבלבדי, בכל שלב שהוא ועל פי שיקול דעתו הבלבדי של המזמין, רשאי המזמין להפסיק את עבודת הקבלן. המזמין ישלם לקבלן את התמורה עבור עבודות הבניה שבוצעה עד אותה שלב ואושרה ע"י האדריכל, בניכוי הנוקדים שנגרמו על ידי הקבלן. גובה התמורה ייקבע במו"מ בין הצדדים או ע"י בורר מוסכם או בדין תורה.
- 5.3 - האמור בסעיפים אלא אינו גורע מזכותו של המזמין לתבוע ולקבל כיצויים מהקבלן עקב הפרת חוזה על ידו ועקב כל נזק שנגרם למזמין ואו לכל אחד אחר מטעמה.

כמובן, שלשון החוזה היא המחייבת את הצדדים, ועל פיה יש להכריע את הדין.
גם אם החוזה סותר את המצב ההלכתי ללא החוזה, אין הדבר גורע מתוקפו של התנאי המפורש בין הצדדים, שהרי כלל נקוט בידינו:

כל המתנה על מה שכתוב בתורה, בדבר שבממון, תנאו קיים! (כתובות דף נו עמוד א).

אולם לעתים התנאי בחוזה אינו ברור דיו ואז בא לפנינו הדין בעיקרו ומחזק הבנת האמור בחוזה.
להלן נראה, כי הן על פי החוזה, והן על פי הדין, במצב שלפנינו יש לזכות את הנתבע בכל העלויות שהיו לו בעבודתו זו.

2. הדין ללא החוזה

בתוספתא למסכת בבא קמא פרק י הלכה ז נאמר:

היורד לחורבתו של חברו ובנאה שלא ברשות שמין לו וידו על התחטונה. **היורד ברשות שמין לו וידו על העליונה** כיצד ידו על העליונה אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו את השבח ואם הוצאה יתירה על השבח נותן לו את הוצאה

וכך פסק הרמב"ם בדין יורד ברשות (הלכות גזלה ואבדה פרק י הלכה ז):

היורד לשדה חבירו ברשות אפילו נטע שדה שאינה עשויה ליטע שמין לו וידו על העליונה, שאם היתה ההוצאה יתירה על השבח נוטל ההוצאה ואם השבח יתר על ההוצאה נוטל השבח, ובעל בנכסי אשתו והשותף בשדה שיש לו חלק בה כיורד ברשות הן ושמין להם וידם על העליונה.

וכן פסק בשולחן ערוך חושן משפט סימן שעה סעיף ד.

במקרה זה, חייבים אנו לומר כי דין הנתבע כדין היורד ברשות, שהרי עבודת הנתבע היתה ע"פ החוזה שהיה ביניהם. ואם נחלקו הפוסקים בדין השותף ובדין בעל בנכסי אשתו (בכתובות דף ע ע"א ושם ברמב"ם ובשו"ע ונר"כ), הנה בדין יורד ברשות לא פליגי ששמין וידו על העליונה. ואם כן כך יש לנהוג ולשום את הוצאותיו של הנתבע. בסעיף הבא נכתוב כיצד יש לחשב הוצאות אלה.

3. פירוש לשון החוזה

3) מסקנה הלכתית זו עולה בקנה אחד עם הנאמר בחוזה [סעיף 5.2 עמוד 3] כי במקרה של הפסקת העבודה ע"י המזמין ישלם המזמין לקבלן "תמורת עבודת הבניה שבוצעה". משפט זה מפורש ע"י בית הדין במקרה זה כהוצאות ישירות שהוציא הנתבע עבור העבודות שנעשו באתר וללא רווחים.

4. החלופות האחרות אינן מעשיות

לדברים אלה יש להוסיף שיקול נוסף: כל החלופות האחרות לפתרון בעיה חשבונית זו, אינן אפשריות -

- אפשרות א: הערכה לחישוב השבח של הפרויקט;

גם אם נתעלם מן השיקולים הקודמים ביחס להצעה זו, יש לומר בנוסף כי אין כל אפשרות אחרת לאמוד שבח זה;

היום, העבודה באתר, שנעשית ע"י קבלן אחר, נמצאת בשלב מתקדם ולא ניתן לדעת מה ביצע הקבלן הקודם. גם קודם שהחל הקבלן הנוכחי בעבודתו לא ניתן היה לברר מה עשה שם הקבלן

הקודם, הוא הנתבע. מתוך הדיונים בביה"ד התברר כי יש פער גדול בין טענות הצדדים ביחס לכמות החציבה שנעשתה על ידי הנתבע ואין כל אפשרות לא אז ולא היום לברר זאת. ראוי לציין כי לפני ירידת הנתבע לשטח פעל בשטח טרקטור גדול מטעם קבלן אחר שחפר באדמה וביצע חציבה משמעותית אשר לא אחריה לא נעשתה בדיקה ושיקוף של המצב בשטח. וישנו ויכוח כמה מן הסלע נחצב על ידו וכמה חצב הנתבע.

- אפשרות ב: לבחון את השבח ע"פ חו"ד של מהנדס.

אמנם, התובע הגיש בפני ביה"ד חו"ד הנדסית מנומקת ומצולמת שקבעה את ערך העבודה אולם בית הדין אינו יכול לקבל חו"ד זו מן הטעמים הבאים:

א. חוות הדעת מתבססת אך ורק על דברי התובע בכל הנוגע לכמות החציבה שנעשתה על ידי הנתבע. דבר שאינו מקובל על הנתבע, הטוען כי החציבה שנעשתה על ידו היתה רבה יותר. מיותר לציין שוב כי אין בידינו הכרעה ברורה היכן האמת עומדת.

ב. בחוות הדעת לא נכללים חומרים שלטענת הנתבע נגנבו מן האתר לאחר שסולק מן העבודה.

ג. בחוות דעת מוזמנות כגון זו שבפנינו, הנטייה תהיה לחזק את ידיו של מזמין חוות הדעת, לפיכך איננו יכולים להתייחס אליה כאל חומר מהימן.

אמנם ביחס לסעיף זה נוסף ונאמר כי אילו היה ניתן לבדוק באופן מדויק את העובדות בית הדין היה שולח מומחה ניטראלי מטעמו (במימון שני הצדדים), כדי לבדוק את העובדות ולהעריך הוצאות, אלא שכבר הזכרנו כי הדבר אינו אפשרי.

ה. כיצד יש לערוך את החישוב?

(1) כתב הרמ"א חושן משפט סימן צא סעיף ג':

"הגה: מי שהוציא הוצאות על נכסי חבירו ברשות חבירו, ותובע ההוצאות, והנתבע אינו יודע (כמה), נשבע התובע ונוטל. והוא הדין בכל מידי דהאי ידע והאי לא ידע, נשבע האי דידיע".

ועיין שם בש"ך אם שבועה זו היא שבועה חמורה או היסת ואימתי גובה בלא שבועה. מ"מ ע"י ראיות בודאי גובה.

כן הוא הדין, בסרבן שצריך לשלם ההוצאות, שכתב הרמ"א [חושן משפט סימן יד]:

"אין אומרים שישבע כמה הוציא, ויטול, אלא צריך לברר כמה הוציא, או הב"ד ישומו לו הוצאותיו וכזה ישלם לו".

המקור לדברים אלה הם דברי הרא"ש בתשובה כלל קז סימן ו בענין הוצאות שהוציא התובע בגין סירוב הנתבע לבוא לדין:

"וההוצאה שחייבתי את רבי ישראל שיפרע לו שלמה, אחר שיברר רבי שלמה בעדים שתבע את ר' ישראל שיבא עמו לדין על התביעה הזאת וסרב לבא עמו לדין, לא תהיה פרעון הוצאתו בשבועת רבי שלמה, שישבע כמה הוציא ויטול. אלא יברר רבי שלמה כל הדרך שהוצרך לילך לכוף את רבי ישראל שיעשה לו דין, והשלוחים ששלח וכיוצא בזה ושכר הסופר, ובית דין ישומו כמה היה ראוי שיוציא רבי שלמה בדרכים הללו ובהוצאות השלוחים והסופרים, ועל פי שומת בית דין יפרע ר' ישראל לו שלמה כל ההוצאות שהוציא עד שהביאו לב"ד" עכ"ל.

למרות שהנדון שם שונה תכלית השינוי מנדון דידן, מכל מקום למדנו כי כאשר אדם מוציא הוצאות ורשאי לקבל החזר ובעל דינו אינו יודע כמה הוציא צריך לברר ולפרט לפני בית הדין את הוצאותיו.

2 שם באותה תשובה, כתב עוד על סמכות בית הדין להכריע בעניין שקשה לבררו. למרות שאין הספקות והמורכבות של המקרה הנדון בדברי הרא"ש דומה לנדון דידן, מ"מ נלמד משם לענייננו את עקרון ההכרעה:

כל זה סברתי והארכת, להודיע שאין כח ורשות להוציא את הדין חלוק מתחת ידו, שצריך לגמור ולהשלים את הדין כדי להטיל שלום בעולם. ולכן נתנו חכמים רשות לדיין לפסוק לפי ראות עיניו, במקום שאין הדבר יכול להתברר בראיות ובעדיות, פעמים באומד הדעת, ופעמים כמו שיראה הדיין בלא טעם ובלא ראיה ובלא אומד הדעת, ופעמים על דרך פשרה". (דבריו אלו הביא הב"י בסימן יב)

ע"פ זה קבע ביה"ד שלנו כי הנתבע המחזיק את הממון בידיו יפרט את הוצאותיו. ומה שיראה לעיני ביה"ד - לאחר שיקבל את הערות התובע - כהוצאה לצורך עבודות הבניה באתר, יחושב כסכום שיש לחובתו של התובע.

3 יש לציין כי על אף הגדרת הנתבע כמוחזק, הנה ידוע ומוסכם כי את הסכום השני קיבל לפני הזמן וקודם שביצע את העבודה שתמורתה ניתן סכום זה ולכן בית הדין רשאי לחייב את הנתבע להביא ראיות על מנת לשכנע את בית הדין באמינות ובצדקת הוצאותיו. בעניין הצורך לטעון ולהביא ראיה, דומה הדבר כאילו בא לתבוע, למעט דברים העומדים בספק בהם נכריע לטובת המוחזק. הטעם לכך הוא כי אין הנתבע טוען "יש לי בידך כנגדו" כטענה סתמית אותה מספיק

לברר ע"י שבועה. במקרה של טענה סתמית אנו מניחים כי החיוב הנגדי של התובע לנתבע ע"פ דברי הנתבע, חיוב ברור הוא כגון מלווה, פיקדון או שכר עבודה קבוע. או אז, כל מה שצריך בית הדין לעשות הוא, לוודא את אמיתות הטענה! לכן עליו להשביע את הנתבע על טענתו.

בנדון דידן טענת הנתבע היא: "יש לי בידך את העבודה שביצעת" טענה זו עצמה, היא היא מושא הדיון, בו צריך בית הדין להכריע; עבור מה רשאי הנתבע לקבל תשלומים? אלו עבודות ביצע בפועל? מהי המשמעות של האמור בחוזה? כמו כן, היות ובדברי הנתבע עצמו נמצאו סתירות, על בית הדין לבצע בדיקה מעמיקה בראיותיו של הנתבע ולקבוע את הסכום ע"פ שיקול דעתו כפי שכתבנו.

4) בית הדין קבע אמות מידה ברורות לפיהן חייב התובע לשלם עבור ההוצאות הבאות:

- א. שכר פועלים ועובדים אחרים באתר.
- ב. חומרי בניה שנרכשו לצורך העבודות גם אם לא השתמשו בהם (ראה פירוט).
- ג. כלי עבודה המתכלים בשימוש סביר, ביחס לאורך תקופת העבודה.
- ד. הובלת חמרים וחלקים לצורך הבניה ופינוי פסולת.
- ה. כמו כן קצב בית הדין סכום מסוים עבור הוצאות כלליות ע"פ אומדן, בנימוקים לפסק הדין.

לא נלקחו בחשבון הוצאות של מנהלי החברה העובדים בלאו הכי, דבר שבחישוב לצורך חוזה עבודה לוקחים אותו בחשבון. וכן הוצאות של נסיעות רבות שאינן מחויבות המציאות או קשורות במישרין לעבודות הבניה. גם הוצאות שנועדו לרווחת העובדים אינן הוצאות, לצורך העניין הנ"ל, של עבודות הבניה.

לעומת זאת כל תשלום שהמעסיק חייב לשלם לפועליו על מנת שיעבדו הרי הוא חלק משכר העבודה.

בית הדין חישב את ההוצאות המסתברות לעין, הכלולות בהצעת המחיר שהגיש הנתבע לתובע, בתוכה המחיר עד גמר השלד, מחיר העומד על סכום של 270,000 ₪.

בית הדין לקח בחשבון את היחס בין העבודה שנעשתה על פי טענות הצדדים לזו שהיתה צריכה להיעשות עד גמר השלד.

מתוך ראייה זו בחן את המחירים והעלויות שנמסרו על ידי הנתבע על עבודה זו. לפיכך החיוב על עבודות הבניה יהיה ביחס נכון להיקף העבודה כולה, מתוך התחשבות בסעיפי ההוצאות השונים

ובידיעה שהיחסים בין חלקי העבודה עשויים להיות שונים במקצת בין התכנית לביצוע בפועל. כל זה תוך בחינה ביקורתית וזהירה של כל סעיף וסעיף בתמחור ההוצאות.

בעניין זה של הגבלת מסגרת התשלום לסכום הידוע לשני הצדדים על פי החוזה שנחתם ביניהם, הסתמך בית הדין על דברי הרא"ש הנזכרים בכלל קז וכן על דברי בעה"ת בשער כ"ט (ח"ב סי' ח) המובאים בבית יוסף (חושן משפט סימן צא) דברים אלה של הפוסקים מאפשרים לבית הדין להשתמש באומדן דעות הצדדים בעסק הזה וזה לשון בעל התרומות;

"היכא דקץ ליה בעל הבית לפועל אגריה, וטעין חנוני דיהב ליה כך וכך, דהוא טפי מאגריה, משתבע חנוני ושקיל. דכיון דבעל הבית סבר, לא ידע חנוני בקיצותא דאגר דפועל, איבעיא ליה לפרושי מאי דניתב ליה. וכיון דלא פריש, איהו דאפסיד אנפשיה וכאילו קבל עליה מאי דנימא פועל לחנוני באגריה." עכ"ל.

כלומר במקום שבעל הבית קבע לפועל שכר עבודה ולא אמר זאת לחנוני והחנוני האכיל את הפועל יותר מן השכר הנקוב נשבע ונוטל מה שנתן לפועל משום שבעל הבית ידע כי החנוני אינו יודע את היקף שכר הפועל. וכיון שלא הגביל בעל הבית את החנוני, הפסיד לעצמו.

מתוך דבריו למדנו, כי כאשר בעל הבית יודע כי החנוני יודע מהו שכרו של הפועל, כל שכן אם פירש לו את שכר הפועל, אין הוא חייב לבסוף לתת לחנוני יותר ממה שהיה שכרו של הפועל. ואם נתן החנוני לפועל יותר מכך ההפסד כולו עליו.

בנדון שלנו ידע הקבלן היטב כמה עליו להוציא מכיוון שעבד במסגרת של חוזה וידע כי לא יקבל תוספת ולכן בכל האמור לעבודות של הבניה ע"פ החוזה לא יכולה להיות לקבלן טענה כי בעל הבית לא הגביל אותו. ההיפך הוא הנכון; כל העבודה היתה מוגבלת במסגרת התמחיר של החוזה. לפיכך טענת ההוצאות צריכה להבחן בראי החוזה והיחס בין סעיפיו ועל כך אמנם ישלם. אמנם הויכוח נתגלע סביב עבודת החפירה שהיתה או לא היתה בנוסף על האמור בחוזה, ובעניין זה יכול הקבלן לדרוש סכום ע"פ הוצאותיו, ויוכל לטעון כי בעל הבית לא הגדיר לו עד כמה הוא התקציב. מ"מ טענה זו איננה מספקת כי מוסכם על שני הצדדים כי פרץ ביניהם ויכוח בעניין. אם כן, אין אפשרות לטעון כי התובע הסמיך את הנתבע להוציא הוצאות ללא כל פרופורציה; משום שהתובע עצמו דרש כל הזמן לעמוד במסגרת התקציב. לפיכך היה ברור לנתבע כי אינו יכול להוציא הוצאות ללא גבול. על כן שומה על בית הדין לקבוע בזה את יחס ההוצאות הסביר והנכון בהתאם לבדיקת המסמכים שהוגשו לו, בעזרת דרישות וחקירות של הנושא ועל פי שיקול דעת.

ו. מיהו הגורם והאחראי למצב שנוצר ?

בית הדין שמע את טענות התובע והנתבע שהטיחו שוב ושוב את האשמה בסחבת ובעבודה המתמשכת זה בזה. בית הדין התרשם כי ככל הנראה תקלה מסוימת שחלה בנושא החציבה גרמה לכל אחד מהם להשליך את האחריות על הצד השני וההתנהלות מתחילתה היתה חשדנית, מאשימה וכזו שמנסה להרוויח על חשבון האחר.

אילו היו מנסים להבין זה את זה ולנסות לסכם מוקדם יותר על תוספת מסוימת או כל פתרון אחר יתכן כי העניין היה מסתיים עם פחות הפסדים ובזמן קצר יותר. היות ולא כך היה, ההתנגשות היתה צפויה ובלתי נמנעת. אין לנקות אף לא אחד מן האחריות לתוצאות.

לעצם שאלת הפיצויים על הסחבת ותוצאותיה, נראה כי שני הצדדים אחראים למחדל ההתפשרות בתימחור "סלע המחלוקת" הדו משמעי. אין בית הדין יכול להצביע על ראיות מכריעות המטילות את האחריות על אחד הצדדים ברשלנות מכוונת או ברמייה. נראה כי המציאות המורכבת של עבודת בניה וחציבה בצד מבנה ישן המסתבכת בקשיים, גרמה להוציא את התובע והנתבע משיווי משקלם ולהסתבך בדיונים ובויכוחים אין סופיים.

בודאי שאין צד אחד יכול לטעון כי חברו אשם בכל התסבוכת ומשיכת הזמן. לפיכך אין מקום לחייב את הנתבע או את התובע על נזקים שגרם כל צד לצד שכנגדו בעקבות הסחבת המשותפת, וכן לא בהוצאות משפט וכדומה.

ז. האם יש לחייב במקרה זה בתשלומי נזק שנעשה בגרמא ?

על פי עיקר הדין, אין לחייב שום צד על נזקים עקיפים שנגרמו לו ע"י צד אחר (נזקי גרמא), אלא אם כן מדובר בדינא דגרמי שפרטי הלכותיו מובאים בשו"ע חו"מ סי' שפו, במקרה דנן אין שום תביעה שהיא בגדר דינא דגרמי.

מאידך, הצדדים קבלו עליהם את בית הדין והסמיכו אותו בשטר הבוררות לדון גם בנזקים עקיפים כנזקי גרמא. עם זאת, בית הדין מפעיל סמכות זו על פי שיקול דעתו, ומחייב בתשלומים בעיקר במקרים בהם יש מימד של אשמה.

היות וכבר הכריע בית הדין כי אין הנתבע נושא לבדו באחריות למשיכת זמן ועיכוב הבניה וכמו כן, גם התובע אינו נושא באחריות כזו. לא מצאנו בנדון דידן אשמה חד צדדית, ועל כן, אין בית הדין פוסק חיוב בשל נזקים עקיפים.

בעניין התביעה הנגדית אשר הוגשה מצד הקבלן על חובות נוספים שדורש הנתבע מן התובע בגין הוצאות העבודה שעבד אצלו ומטעמו;
בתביעות אלה דן כבר בית הדין במסגרת שאלת חבותו של התובע בסעיף ד' ובמסגרת תביעת הוצאות משפט מצד התובע בסעיפים ו'ז'.

4. פירוט החלטות בית הדין בסעיפי התביעה השונים – תמחור מפורט

התמחור של עבודות הבניה על סעיפיו השונים כולל בתוכו 20 סעיפים. בכל סעיף הובאו לפרטיהן טענות הצדדים והחלטת בית הדין:

א. שכר עבור העסקת צוות פועלים:

טענת הנתבע:

לאחר בקשת ביה"ד לדו"ח מפורט של הוצאות הנתבע עבור העסקתם של צוות עובדים, המציא הנתבע לביה"ד מכתב מפורט הנושא את התאריך 25.1.09, כמו כן צירף נספחים ובהם צילום של תלושי המשכורת של העובדים שהעסיק, וכן טבלאות המרכזות את הסכומים שהוציא עבור העסקתם.

סיכום תביעותיו:

29,423.52 ₪ - הוצאות מעסיק עבור שכר הפועלים ע"פ המפורט בתלושי המשכורת.

1,206.36 ₪ - התחייבות המעסיק בתשלום ימי חופש על פי תחשיב של 4.1% מסכום המשכורת.

735.59 ₪ - התחייבות המעסיק בדמי הבראה.

טענת התובע:

במכתב תגובה לדו"ח הנתבע שהוזכר לעיל, הנושא את התאריך ח' בשבט תשס"ט (2.2.09) פרט התובע את תגובותיו לתביעות הנתבע. סיכום תגובותיו בנושא הנ"ל:

מודה בסכום של 28,066 ₪ - הוצאות המעסיק עבור שכר הפועלים.

מודה בסכום של 976 ₪ - עבור התחייבות המעסיק בתשלום ימי חופשה על פי תחשיב דומה לתחשיב הנתבע אלא שהמשכורת הנחשבת לתחשיב אינה סך הוצאות המעסיק (הכוללות נסיעות) אלא השכר היומי בלבד, וכן החשיב פחות ימי עבודה מאלה המצוינים בתלושי משכורת.

כמו כן טוען התובע שאינו מוכן להעביר את התשלום עבור ימי החופש ישירות לנתבע, כיון שהנתבע הודה בפני בית הדין שאת הכסף עבור ימי החופש עדיין לא העביר לפועלים אלא רק התחייב להם ע"פ החוק, ולכן מוכן התובע להעביר את הכסף רק ישירות לפועלים.

באשר להתחייבות הנתבע בדמי הבראה לפועלים, כופר התובע בהתחייבות זו משום שהתחייבות זו אינה חובה על פי חוק, לפועל המועסק פחות משנה, אלא בגדר מתנה שהתחייב הנתבע מדעתו לפועליו, ואין הוא יכול להשית התחייבות זו על התובע. התובע המציא לבי"ד חוות דעת של רואה חשבון (יאיר כ"ץ סמנכ"ל כספים ומשאבים של חברת TNN Networks, חוות הדעת נושאת את התאריך 29.1.09) המאששת טענה זו.

החלטת ביה"ד:

באשר למשכורות הפועלים, חייב התובע ב-29,423.52 ₪.

הנימוקים:

- א. הנתבע נחשב מוחזק בכסף, וטוען שהכסף צריך להשאר בידו (ואף תובע סכום נוסף) ועל פי דרישת ביה"ד; "ברר דבריק" (עיין שו"ע חו"מ ע"ה,א) ברר, שאכן חייבים לו סכום זה.
- ב. סכום זה גובה ע"י תלושי משכורת.

באשר לתחשיב ימי החופש, לאחר התייעצות ביה"ד עם אנשי מקצוע, התברר שאכן מגיעים ימי חופש על פי המפתח של 10 ימי חופש לשנה יחסית למספר ימי העבודה שעבדו בפועל (לצורך העניין תוספת של 4.1% לשכרו של כל פועל) ברם השכר המחושב לצורך תחשיב זה אינו ההוצאות של המעסיק הכוללות נסיעות, תוספות שונות שהוסיף המעסיק כדי לקזז מס וכיוצ"ב, אלא השכר הבסיסי של הפועל, ולכן התחשיב של הנתבע אינו מדויק משום שחישב את ה-4.1% מסך עלות המעביד.

על פי החישוב שנעשה ע"י ביה"ד ע"פ תלושי המשכורת נמצא:

- א. 49 ימי עבודה ע"י פועלים ששכרם היומי הינו 290 ₪, ונמצא ש 4.1% משכרם הכולל הינו 582.61 ₪,
 - ב. 56 ימי עבודה ע"י פועלים ששכרם היומי הינו 170 ₪, ונמצא ש 4.1% משכרם הכולל הינו 390.32 ₪,
 - ג. 17 ימי עבודה ע"י פועל ששכרו היומי הינו 160 ₪, ונמצא ש 4.1% משכרו הכולל הינו 111.52 ₪.
- סה"כ התשלום עבור ימי החופש של הפועלים: 1,084.45 ₪.

גזית

באשר לטענת התובע שאינו מוכן לשלם את הסכום הנ"ל לנתבע אלא ישירות לפועלים, קובע ביה"ד שחייב התובע הוא כלפי הנתבע. התובע מחויב לשלם את כל הוצאות הבניה שהוציא הנתבע. אף אם הנתבע לא הוציא כסף בפועל אלא התחייב סכום כסף לפועלים כחלק מהמשכורת, נחשב הדבר כהוצאה. הדבר דומה למקרה שבו היה משלם הנתבע לפועל בשטר חוב שעוד לא הגיע מועד פירעונו (צ'ק דחוי), תשלום זה יחשב כהוצאה של הנתבע.

באשר ל'דמי הבראה', מקבל ביה"ד, בהתייעצות עם אנשי מקצוע, את טענת התובע, שאין חיוב לשלם דמי הבראה למועסקים פחות משנת עבודה מלאה ודוחה בזה את דרישת הנתבע.

ב. שכר עבור העסקת מנהל העבודה באתר ח.ב.

טענת הנתבע:

מנהל העבודה ח.ב. הועסק בפרויקט הבניה במשך 56 ימי עבודה על פי הפירוט הבא:

א. 5 ימי עבודה עבור הכנת הצעת מחיר

ב. 10 ימי עבודה עבור ימים בהם עבד באתר עוד בטרם נכנסו צוותי העבודה בהשגחה על עבודות החפירות שנעשו ע"י קבלן שהזמין התובע.

ג. 41 ימי עבודה באתר בניהול העבודות שנעשו ע"י חברת _____.

עלות מעסיק ליום עבודה (הכולל ביטוח לאומי) 445.54 ₪, סה"כ עבור 56 ימי עבודה 24,950 ₪,

תשלום עבור ימי חופש בסך 4.1% העולה לסך 1022.95 ₪

וכן תשלום עבור הבראה בסך 2.5% העולה לסך 623.75 ₪.

סך הכול תשלומים 26,596.94 ₪. (הסכומים המופיעים במכתב של הנתבע שונים במקצת בגלל טעויות חישוב שנעשו שם, החישוב כאן נעשה על סמך הטענה שעלות שכר יום ממוצאת הינה 445.54 ₪).

טענת התובע:

א. ימי עבודה להצעת מחיר – אינם חלק מהוצאות הבניה שיש להשית על התובע, כיון שעלותה של עבודה מכינה חלה תמיד על המציע שהרי אין שום מחויבות ללקוח לחתום חוזה עם מגיש ההצעה.

ב. ימי עבודה בהשגחה על עבודות החפירה שנעשו ע"י קבלן שהזמין התובע - בדיון הראשון שנערך בפני ביה"ד אמר ח' (מנהל העבודה), כי לקח ימים אלו על עצמו מתוך רצון טוב על מנת

לשמור על יחסים טובים עם הלקוח ולכן אינו אחראי על ביצוע עבודות החפירה שנעשו ע"י קבלן החפירות שהעסיק התובע. תמצית הטענה - עבודה זו נעשתה ב"התנדבות".

ג. ימי עבודה באתר בנייה העבודות – במנין ימי העבודה על פי יומן עבודה שהתבצע בפגישה שהתקיימה בישוב 'פסגות', הגענו לסך 35 ימי עבודה (15 ימים במרץ, 15 ימים באפריל, עוד 2 ימים במאי וכן 3 ימים עם הצוות החדש (איאס סורכי).

לראיה, טוען התובע, תלושי המשכורת לחודשים מרץ אפריל קרובים מאוד למספרים הללו (16 ו 17 ימים)

ד. עוד טוען התובע, שח.ב. היה מועסק באותה תקופה בעוד פרויקטים מטעם חברת _____, כטכנאי בקול ישראל, וכן, ועל פי הערכת מר אסף קאפח מפקח הבניה, לא היתה נחוצה נוכחות מנהל עבודה בשלב זה של הבניה למשך יותר משעתיים ביום, כלומר 1/4 משרה.

ה. התובע טוען שאינו מאמין לתקפותם של תלושי המשכורת שהציג הנתבע, ולכן מוכן להתחייב בשכר יומי של 360 ₪ שעל פי טענתו הינו שכרו היומי של מנהל עבודה מנוסה.

לסיכום מודה התובע ברבע מסכום של מ-35 ימי עבודה, על בסיס שכר יומי של 360 ₪ = 3,150 ₪.

החלטת בית הדין:

א. בית הדין מקבל את טענת התובע שאין להשית את ימי העבודה המקדימה על התובע מהטעם שטען התובע, ועוד שאין עבודה זו נכללת ב"הוצאות הבניה" שהרי אין בעבודה זו כל תועלת לצרכן ולהתקדמות הבניה.

ב. בית הדין מאשר את טענת התובע שבדין שנערך בפני ביה"ד הודה ח.ב. שעבודות הפיקוח על הטרקטור שהעסיק התובע נעשו בהתנדבות וללא לקיחת אחריות ממשית על ידיו.

ג. בית הדין מקבל את הדברים שנכתבו בתצהיר של ח.ב. (הנושא את התאריך 19.1.09), שבמהלך אותם ימים נעשו עבודות ממשיות ע"י ח.ב. כגון ניסור אנטנה, העתקת בלוני גז, תיקון מערכת ביוב פעילה שניזוקה ע"י הטרקטור. ביה"ד קובע לשלם ע"פ הערכה יום עבודה אחד לח.ב. על עבודות אלו.

ד. בית הדין מסתמך בעניין מנין ימי העבודה על הסיכום בין הצדדים בפגישה שנערכה בישוב 'פסגות', שם נמנו ימי העבודה שנעשו באתר על פי יומן העבודה ולוח שנה, והוסכם על שני הצדדים שימי העבודה בפועל ע"י חברת _____ היו כ- 32 ימים (ועל סמך זה נעשה גם חשבון המשכורות של הפועלים שהיה קרוב מאוד לסכומים שמוזכרים לעיל). בתוספת שלושת הימים של ה'צוות החדש'. סה"כ 35 ימי עבודה.

ה. גובה השכר היומי - מקובלת על ביה"ד טענת התובע שתלוש השכר של ח.ב. אינו אמיתי מהסיבות שציין התובע: (1) מספר תעודת הזהות המצוינת בתלוש אינו מספר קיים. (2) ח.ב. ידוע כטכנאי בקול ישראל ולכן תמוה העניין שלא מופיע בתלוש ניכוי מתאים למס הכנסה.

לאור טענות אלו ב"ד מקבל את עמדת התובע שהסכום עבור השכר היומי של ח.ב. הינו 360 ₪. לעומת זאת מקובלת עלינו טענת הנתבע שיש להוסיף לשכרו של ח.ב. את ימי החופש בסך של 4.1% מהמשכורת, וההבראה בסך של 2.5% מהמשכורת.

ו. חלקיות המשרה - ביה"ד התרשם מעדותו של ח.ב. בפני בית הדין וגם מבדיקת הנתונים, כי לא התעסק במשך כל יום העבודה רק בפרויקט זה. גם התפקיד, מטבע הדברים, אינו מחייב שהות ממושכת באתר. לפיכך, ביה"ד מגדיר את עבודתו בפרויקט כעבודה בחצי משרה. חלק זה מהחלטת בית הדין יהיה פשרה הקרובה לדין.

ז. סה"כ התשלום עבור העסקתו של ח.ב. 32 ימים על בסיס שכר יומי של 360 ₪. =

5,760 ₪, תשלום עבור ימי חופש ע"ס 236.16 ₪ וכן תשלום עבור הבראה ע"ס 144 ₪.

סה"כ חייב התובע עבור העסקת מנהל העבודה - 6,140.16 ₪.

ג. הובלות חומרים לאתר ע"י משאית של הנתבע

טענת הנתבע:

ע"פ תצהיר של ח.ב. מנהל העבודה, הובילה משאית החברה מטען ממזכרת בתיה עד למחסן בעפרה, הובלה שעלותה 800 ₪, וכן הובלה בירושלים שעלותה 250 ₪. סה"כ 1050 ₪ עבור הובלות.

טענת התובע:

ההובלה ממזכרת בתיה לעפרה התחלקה בין שני פרויקטים, ולא הייתה מיועדת רק לפרויקט של התובע, ולכן מודה התובע רק בחוב של 300 ₪, ואילו עבור ההובלה בירושלים מודה התובע בחוב של 150 ₪ בלבד. סה"כ מודה ב 450 ₪.

החלטת ביה"ד

התובע חייב עבור הובלת חומרים בתשלום של 1050 ₪.

ד. שכר עבור בני בריסקין

טענת הנתבע:

שלושה ימי עבודה עבור בני בריסקין שעלות מעביד יומית שלו הינה 258.53 ₪, וכן תוספת הבראה וימי חופש סה"כ 775.59 ₪ + 51.8 ₪ = 826.77 ₪.

טענת התובע:

כיון ששמו לא מופיע ביומני העבודה, וכן מפקח הבניה מטעם התובע מעולם לא פגשו, כופר התובע בטענת הנתבע שבני בריסקין הועסק בעבודות בניה בפרויקט, ולכן כופר בחובתו לשלם.

החלטת בית הדין:

בהחלטת בית הדין בעניין שכרו של ח.ב. (החלטה ג') החליט בית הדין לאשר יום עבודה אחד עבור העבודות המקדימות, והוא הדין במקרה של בני בריסקין, ביה"ד מאשר יום עבודה. גם לטענת הנתבע, בני בריסקין לא עבד באתר לאחר שצוות הבניה נכנס לעבודה.

סה"כ: 275.6 ₪

ה. תשלום עבור שכרו של מנכ"ל החברה

טענת הנתבע:

תשלום עבור עבודתו בחברה במשך שלושת חודשי הפרויקט, לחלק לשלושה פרויקטים שבוצעו באותו זמן. סה"כ 4,545.61 ₪.

טענת התובע:

מר ט' לא ביצע עבודות בניה בפרויקט.

החלטת ביה"ד:

בפסק הדין ינתן ביטוי לתרומתו של מר ט' לפרויקט, יחד עם שאר ההוצאות המשרדיות של החברה, תחת סעיף "הוצאות כלליות".

ו. תשלום עבור העסקתו של הצוות החדש

טענת הנתבע:

צוות שהועסק ימים מעטים בפועל בפרויקט, עבודתו הופסקה בעקבות דרישת התובע. הנתבע שילם מקדמה לצוות זה בסך 9,000 ₪, הנתבע דורש את כל הכסף ששלם כמקדמה.

טענת התובע:

מדובר ביומיים עבודה של צוות המונה שלושה פועלים, מודים ב - 180 ₪ שכר עבודה יומית לפועל, סה"כ 1080 ₪.

החלטת בית הדין:

בית הדין דוחה את תביעת הנתבע לשלם עבור עבודה שלא נעשתה בפועל, ואמנם נזק עקיף נגרם לנתבע בכך ששילם מקדמה עבור עבודה שלא נעשתה (ומשום מה לא דרש את כספו חזרה מאותו צוות שלא עשה את עבודתו), ברם על פי דין אין אפשרות לחייב את התובע בהוצאה זו, משום שזנק זה נחשב 'גרמא' ובמקרה שלנו נראה שהתובע פטור, גם משום שיש באי תביעתם של הפועלים, שקיבלו כסף עבור עבודה שלא עשו, התרשלות של הנתבע.

בית הדין מקבל אפוא את טענת התובע. ברם נראה שהתובע טעה בחשבונו משום שלא לקח בחשבון שבכל צוות ישנו מנהל מתוך הצוות ששכרו הינו 300 ₪ ליום, וא"כ מדובר על שני פועלים פשוטים שעבדו יומיים = 720 ₪ ועוד מנהל עבודה שעבד יומיים = 600 ₪ סה"כ עבור הצוות החדש = 1320 ₪.

כמו כן מעיר בית הדין כי הנתבע לא סיפק לביה"ד מסמך רשמי שהוכיח שצוות זה הועסק בצורה תקנית עם תלושי משכורת וכדומה, אלא רק קבלה ע"ס 4,000 ₪. וכן הסכם בכתב יד בו התארכים המצוינים אינם מתאימים, שהרי צוות זה נשכר בתחילת חודש מאי, בעוד התאריך המצוין בהסכם הינו אפריל. אולם היות שגם התובע מודה בעובדת העסקתו במספר הימים הנ"ל, מחייב בית הדין ע"פ מסגרת זו.

ז. תשלום עבור רכישת קומפרסור

טענת הנתבע:

הנתבע נאלץ לרכוש קומפרסור לצורך עבודות חציבה שלא היו צפויות ולא היו אמורות להתבצע ע"י הנתבע. לנתבע אין צורך בקומפרסור לעבודות אחרות. הנתבע מוכן להעביר את הקומפרסור לתובע תמורת סכום מלא של 8,662 ₪.

טענת התובע:

א. הנתבע הצהיר במבוא החוזה שיש לו את "הידע ... הציוד והכלים וכל הנדרש לביצוע עבודות הבניה." ועל סמך הצהרה זו שכרו התובע לבצע את עבודות הבניה, לכן אינו יכול להשית את עלות הציוד שנרכש על התובע.

ב. הקומפרסור יכול לשמש את הנתבע בהמשך עבודתו כקבלן.

החלטת בית הדין:

בית הדין מקבל את הטענה השניה של התובע, שהקומפרסור הינו כלי עבודה רב פעמי, ויכול לשמש את הנתבע בהמשך עבודתו כקבלן, ולכן אין להשיית את עלות רכישתו על התובע.

ה. תשלום עבור שוקיות לקומפרסור

טענת הנתבע:

3 שוקיות בשווי של 970.2 ₪ שנרכשו לצורך ביצוע עבודות החציבה. (על פי תצהיר של ח. ב.)

טענת התובע:

כנ"ל בסעיף הקודם טענה א.

החלטת בית הדין:

בהתייעצות של בית הדין עם אנשי מקצוע, קיבל ביה"ד את הטענה כי שוקיות הן רכיב מתבלה, ולכן הן חלק מהוצאות הבניה שעל התובע לשלם.

התובע חייב בתשלום 970.2 ₪ עבור שוקיות.

ט. תשלום עבור מסור שרשרת לעץ

טענת הנתבע:

המסור נרכש לצורך ביצוע עבודות ניסור גזע עץ, עבודה שלא הייתה צפויה מראש. לנתבע אין שימוש במסור. סה"כ תביעה: 500 ₪.

טענת התובע:

כנ"ל בסעיף הקודם.

החלטת בית הדין:

בית הדין מקבל את טענת התובע. כי קבלן מחזיק ברשותו ציוד המאפשר לו לבצע את העבודה שאליה התחייב, אין הגיון לחייב כל מזמין עבודה בכל הוצאות הרכש של הקבלן. גם אם נרכש המכשיר בזמן העבודה עבור המזמין, מדובר בכלי שאינו מתכלה, היכול לשמש את הנתבע בהמשך עבודתו כקבלן.

י. תשלום עבור שוחות ביוב

טענת הנתבע:

באתר הותקנו 5 שוחות ביוב עם מכסה ומאריכים (על פי תצהיר של ח.ב.), סה"כ 3,000 ₪.

טענת התובע:

עבודות האינסטלציה בוצעו לא על פי המפרט הטכני שהופיע בחוזה, וסוכם על החלפתה על חשבון הקבלן, ביומן העבודה. על כן אין התובע מוכן להשתתף בעלות חומרי האינסטלציה.

החלטת בית הדין:

בית הדין מחייב את התובע בסכום של 3,000 ₪ עבור שוחות ביוב.

על סמך התייעצות בית הדין עם אנשי מקצוע, היות ואפשר להשתמש באותם שוחות שנמצאות בשטח ע"י חיבורם לצנרת אחרת. למרות שהחיבור הנוכחי של הצינורות לשוחות לא נעשה על פי המיפרט שהופיע בחוזה.

יא. תשלום עבור שימוש בטלפונים ניידים:

טענת הנתבע:

הנתבע השתמש בטלפונים ניידים לצורך ביצוע עבודות הבנייה, וכן לצורך התקשרות עם התובע. סה"כ 1,815.16 ₪.

טענת התובע:

תשלום עבור שימוש בטלפונים ניידים אינו חלק מ"עבודות הבניה שבוצעה". לפני משורת הדין מוכן התובע להשתתף בעלות ע"ס 50 ₪.

החלטת בית הדין:

א. שימוש בטלפונים ניידים לצורך מובהק לביצוע עבודות הבניה הינו חלק מהתשלום שעל התובע לשלם עבור "עבודות הבניה שנעשו".

ב. אין התובע צריך לשלם עבור שיחות שנעשו לצורך התקשרות עם התובע, כפי שפירטנו בסעיף א.2.

ג. דרישת התשלום הנ"ל עבור השיחות בטלפון הנייד בזמן ביצוע העבודות, הינה מוגזמת ביותר.

ד. ע"פ קביעת ביה"ד לעיל אין התובע חייב לשלם עבור אמצעים שנועדו לנוחות העובדים.

ד. בית הדין מחייב את התובע בהוצאה זו ע"פ הערכה, בסעיף "הוצאות כלליות".

יב. תשלום עבור הוצאות הרכבים של הנתבע שהשתתפו בעבודות הבניה

טענת הנתבע:

הנתבע השתמש במספר רכבים של החברה לצורך ביצוע פרויקט הבניה. לפי תחשיב שהגיש לביה"ד דורש הנתבע סכום של 25,936.91 ₪.

טענת התובע:

התובע טוען שדרישות הנתבע אינם מתקבלות על הדעת.

א. לפי החשבון שהגיש הנתבע לביה"ד; נסיעה מירושלים לעפרה עולה בערך 400 ₪. סכום שאינו מתקבל על הדעת.

ב. לפי החשבון של הנתבע; במשך 35 ימי העבודה בוצעו 82 נסיעות, היינו בכל יום 2.5 נסיעות בעלות של כ-800 ₪ ליום.

ג. אם הפרויקט היה נמשך חצי שנה כפי שהיה מתוכנן עלות הנסיעה הייתה 121,573 ₪, כרבע מתקציב הבניה.

ד. ח.ב. עובד במשרה מלאה במקום עבודה נוסף בירושלים, ולכן אין התובע צריך לשלם עבור הוצאות נסיעה שלו.

ה. התובע כופר בחובתו לשלם עבור נסיעות קניית ציוד שהיה אמור להיות ברשותו של הקבלן לפי החוזה.

ו. התעריף המינימאלי עבור נסיעה מעפרה לירושלים הינו עלות נסיעה באוטובוס. עלות הנסיעה באוטובוס מעפרה לירושלים היא 7.5 ₪, ולכן עלות הנסיעה עבור 32 ימי עבודה הינה 480 ₪.

ז. אם הוסכם שהעובד יקבל הוצאות דלק, אזי החישוב עבור רכב רמה 5 הוא 1.10 ₪ לק"מ (ע"פ נספח שצירף התובע)

ח. המרחק בין עפרה לירושלים הוא 28 ק"מ (ע"פ מרחקי הנסיעה המופיעים באתר של אגד) עלות הנסיעות ב 32 ימים לפי התחשיב דלעיל, הינה 1,971 ₪.

ט. התובע מוכן לשלם 1,225 ₪ עבור נסיעות.

החלטת בית הדין:

אין להיענות לכל דרישות הנתבע הכוללות מרכיבים מיותרים וכפי שיבואר;

א. אין להשית על התובע את ההוצאות שהוצאו בזמן ההתקשרות בין הצדדים.

- ב. מספר ימי העבודה שתמורתם יחויב התובע הינם 32 ימים בלבד.
- ג. אין להשית את עלויות הובלת הקומפרסור ממקום רכישתו, על התובע.
- ד. בית הדין מחייב את התובע (מתוך הסכמה שלו) סך 1225 ₪ עבור נסיעות מנהל העבודה. מאידך, מקבל את טענת התובע שאין להשית עליו את עלות הנסיעה של העובדים ברכבים פרטיים.
- ה. בית הדין מחייב את התובע עבור אספקת החומרים לשטח הבניה בסכום כללי של 679.8 ₪.
- ו. בית הדין דוחה את תביעת הנתבע לשלם עבור איסוף הכלים ושחרור העובדים, היות והוצאה זו אינה חלק מהוצאות הבניה אלא הוצאה שנעשתה אך ורק לצורך הנתבע.
- ז. סך כל ההוצאות עבור השימוש ברכבים שנעשו ע"י הנתבע לצורך הבניה, המאושרות ע"י ביה"ד: 1,904.8 ₪.

ג. תשלום עבור חומרים וכלים שנקנו עבור עבודות הבניה

טענת הנתבע

על סמך קבלות אותן סיפק הנתבע לבית הדין דורש הנתבע 24,711.35 ₪, עבור חומרים וכלים שונים אשר הושקעו בפרויקט הבניה.

טענת התובע:

התובע מפרט את התייחסותו לכל פרט בתביעת הנתבע. ובסך הכל מודה בחיובו לשלם 1,593 ₪ בלבד.

החלטת בית הדין:

ההחלטה העקרונית של בית הדין הינה לחייב את התובע בכל חומרי הבניה וכלים מתכלים אשר הושקעו בבניה, ולפטור את התובע מעלותם של כלי הקבלן שאינם מתכלים וממילא ישמשו את הקבלן בפרויקטים אחרים.

להלן נפרט את פרטי התביעה בסעיף זה, ואת התייחסות בית הדין לכל פרט.

א. עץ – הנתבע תובע 2,555.5 ₪ על סמך קבלה ותצהיר של ח.ב. התובע טוען שעל הנתבע היה לאסוף את יתרת העץ שנשארה לאחר הסתלקותו, ולכן מודה רק בחוב של 851.33 ₪.

בית הדין סובר כי מכיון שהעץ סופק לאתר לצורך השקעתו בבנין נחשב העץ בבעלות התובע, ולכן חייב לשלם את תמורתו סה"כ 2,555.5 ₪.

ב. מוצרי אינסטלציה – הנתבע תובע 248 ₪. התובע טוען שעבודות האינסטלציה היו בניגוד למוסכם בחוזה וכמפורט ביומן העבודה, ולכן אינו צריך לשאת בעלותם.

בית הדין מקבל את טענת התובע, על סמך יומן העבודה הנ"ל, ועל סמך חוות הדעת ההנדסית שהגיש התובע.

ג. חומרי עזר, כלי חפירה וטפסנות – הנתבע תובע על סמך קבלות וחשבוניות שונות סכום של 5911.82 ₪ התובע מתנגד ומודה בסכומים קטנים או כופר וטוען כי חמרים מסוימים לא הגיעו לאתר.

בית הדין מחייב על סמך עקרונותיו לעיל סכום של 3948.85 ₪.

ד. ברזל – הנתבע תובע 9,079 ₪. התובע טוען שנלקחו ע"י ראש צוות מטעם הנתבע. לעומתו טוען הנתבע שאותו ראש צוות גנב את החומר ואין הנתבע אחראי לגניבה.

בית הדין מקבל את טענת הנתבע שהתובע הינו הבעלים של החומרים הנמצאים ברשותו, מרגע בו הודיע הקבלן על הפסקת עבודתו בפרויקט. הנתבע הגיש שתי חשבוניות שסכומם שונה. בית הדין מאשר את הסכום הנמוך מביניהם. סה"כ 8,970 ₪.

ה. חומרי עץ, חומרי עזר – הנתבע תובע 4,760 ₪. התובע מאשר חומרי אינסטלציה לתיקון הצנרת בסך 98 ₪, ברם כופר בחיובו לתשלום על העץ בטענה שעל פי הערכת מפקח הבניה וחוות הדעת ההנדסית לא סופק לאתר יתר משני קוב עץ, ועל חיוב זה כבר דובר בפיסקה א לעיל.

בית הדין סובר שגם על פי חוות הדעת ההנדסית שהמציא התובע לבית הדין, היו יותר משני קוב עץ. בחוות הדעת מציין המהנדס שכמות של 2 קוב עץ לבן בעלות של 5,200 ₪ מצויה בשטח, וכן מציין שבאתר נבנו גשרוני עץ ומסגרת היקפית מעץ בעלות של 1,600 ₪. בסך הכל מדובר על סכום שאף לפי חוות הדעת שהגיש התובע מגיע ל 6,800 ₪, סכום שאינו רחוק בצורה משמעותית מהסכום שתובע הנתבע על העץ בסעיף א ובסעיף הנוכחי. לאור הנ"ל מקבל בית הדין את דרישת הנתבע לחיוב סך 4,760 ₪.

ו. אביזרי גז – ישנה הסכמה בין הצדדים על חיוב בסך 110 ₪.

ז. הובלה – הסכמה בין הצדדים על סך 300 ₪.

ח. מוצרי צנרת – הנתבע תובע 821.39 ₪. התובע טוען שמדובר במוצרי צנרת לפנים הבית ולא השתמשו במוצרים אלו אלא לפרויקט אחר שנוהל במקביל. ביה"ד דוחה את דרישת הנתבע.

ט. חול ים – הנתבע תובע 924 ₪ עבור חול ים. התובע כופר בחיוב בטענה שהחול שימש לצורך עבודת האינסטלציה הלא תקנית שהוסכם על פירוקה.

בית הדין מקבל את טענת התובע, לאחר התייעצות עם איש מקצוע שאישר שאין אפשרות להשתמש באותו חול במקרה של צורך בפירוק המערכת.
י. סך כל הסכום שבו מחויב התובע בסעיף זה: 21,438.74 ₪.

יד. הוצאות עבור מודד

שני הצדדים מסכימים על חוב של התובע לנתבע עבור שכר המודד בסך 924 ₪.

טו. פינוי פסולת מהאתר

טענת הנתבע:

הנתבע תובע סכום של 4446 ₪ עבור פינוי פסולת ע"פ תצהיר של ח.ב..

טענת התובע:

התובע מאשר פינוי פסולת ע"פ חשבונית בסכום של 2,458 ₪ (סכום התואם לפינוי 6 מכולות)

החלטת בית הדין:

בתצהיר של ח.ב. מדובר על פינוי 5 מכולות פסולת, בסך של 4,446 ₪. על גבי הקבלות שהגיש התובע לבית הדין כותב ח.ב. שפוננו 11 מכולות על ידי החברה בעלות של 350 ₪ לפני מע"מ סה"כ 4,446 ₪.

מן הקבלות שהציג הנתבע, וכן מהודאתו של ח.ב. שהובאה לעיל רואים כי עלות פינוי מכולה הינה כ 400 ₪, הספק שעומד בפני ביה"ד הוא כמה מכולות אכן פוננו!

הנתבע הציג קבלות בסך התואם את טענת התובע, ולכן זהו הסכום שבית הדין מאשר, סה"כ עבור פינוי פסולת: 2,458 ₪.

טז. תשלום עבור עובד השיווק דוד סטניסלבסקי

טענת הנתבע:

עלות מעביד בהעסקתו של איש השיווק הינה 8,328.12 ₪.

טענת התובע:

עלות עובד השיווק אינה חלק מעבודות הבניה.

החלטת בית הדין:

ע"פ ההחלטה העקרונית שפרטיה פורטו בתחילת פסה"ד, התובע מחויב לשלם רק את הוצאות הבניה, ולכן טענת התובע מתקבלת ובית הדין דוחה דרישה זו.

יז. תשלום עבור רווח החברה

טענת הנתבע:

הנתבע לקח על עצמו את העבודה על מנת להרוויח, ואלמלי כן לא היה מקבל על עצמו את העבודה. הרווח אותו חישב הנתבע הינו של 20% מסך עלות העבודה, ולכן תובע: 184,681 ₪.

טענת התובע:

כנ"ל בסעיף הקודם.

החלטת בית הדין:

כנ"ל בסעיף הקודם.

יח. הוצאות המשפט

טענת הצדדים:

שני הצדדים תובעים החזר על הוצאות המשפט: שכר טרחה של עו"ד, שכר טרחה של רואי חשבון, שכר טרחה של מפקח בניה, הפסד ימי עבודה, וכיוצ"ב.

החלטת בית הדין:

על פי דין תורה אין ביה"ד מחייב שום צד בהוצאות המשפט, וזה לשון השו"ע בחו"מ יד:

"המתחייב בדין אינו חייב לשלם לשכנגדו יציאותיו, אע"פ שהזקיקו לדון בעיר אחרת"

ומכאן בנין אב לדין המקובל שאין בית הדין מחייב, גם את הצד החייב, בהוצאות שהוציא הצד השני על מנת להציג את דבריו בפני ביה"ד.

יט. נזקים והוצאות עקיפות

טענת התובע:

התובע דורש תשלום בגין הוצאות שנגרמו לו בשל עסק הביש שבפרטיו דן ביה"ד

גזית

א. תשלום עבור שלושה חודשי שכירות בסך 9,000 ₪, שהוצרך התובע לשלם עכב העיכוב בסיום הבניה.

ב. עלות העסקת מפקח בחודשים אלו – 4,500 ₪.

ג. עלות עבודת מהנדס שנתן את הערכת המחיר – 3,000 ₪.

ד. תשלום נוסף למהנדסים שנדרשו לביקורים חוזרים ונשנים באתר – 5,000 ₪.

ה. עוגמת נפש – 18,000 ₪.

החלטת בית הדין:

כללית יש לדחות תביעות אלה משום שעל פי דין תורה אין לחייב שום צד על נזקים עקיפים שנגרמו לו ע"י צד אחר (נזקי גרמא), אלא אם כן מדובר בדינא דגרמי שפרטי הלכותיו מובאים בשו"ע חו"מ סי' שפו, במקרה דנן אין שום תביעה שהיא בגדר דינא דגרמי. לאור זאת דוחה בית הדין את התביעות בסעיף זה.

אף שהצדדים חתמו על הסכם בוררות המאפשר לבית הדין לחייב בגרמא על פי שיקול דעתו, הרי שכיוון שכבר נקבע שלא ניתן להטיל האופן בו הסתיימה העבודה, הרי שבית הדין אינו רואה מקום לחיוב.

לבד מזאת יש לדחות תביעות אלה מן הטעמים הבאים:

א. התובע עצמו הפסיק את עבודת הבניה, ואין לו שום הוכחה שהבניה התעכבה בגלל רשלנות הנתבע לטענת הנתבע הסחבת נגרמה בעיקר בגלל החפירה הנוספת שהיתה באשמת התובע בשאלה זו בית הדין לא הכריע כצד זה או אחר.

ב. הוצאות אלה שלקח התובע על עצמו, לטענת הנתבע לא היו נדרשות, והתובע לא הוכיח אחרת.

ג. אין לחייב עבור עגמת נפש!

כ. הוצאות כלליות

בית הדין מחייב את התובע בסכום מסוים על פי הערכה. הסכום כולל הוצאות של הנתבע שלא הוכחו, שכר על עבודה ישירה בפרויקט הבניה הנדון, של מנכ"ל החברה. הוצאות ישירות של משרד וטלפון, פלאפונים. סה"כ 3000 ₪ עבור הוצאות כלליות.

5. מסקנות הדיון

- א. הנתבע הוא המוחזק בכספים שהועברו לידיו במהלך העבודה בסה"כ 111,250 ₪.
- ב. התובע אינו יכול לטעון כי כל הסכם העבודה היה בטעות. לפיכך החוזה על כל סעיפיו מחייב את שני הצדדים.
- ג. התובע חייב ע"פ החוזה וע"פ דין יורד לשדה חבירו, לשלם את הוצאות הקבלן בעבודות הבניה שפורטו בסעיף 4 שכותרתו "פירוט החלטות בית הדין בסעיפי התביעה השונים" המובא לעיל בפסק דין זה. סכומי ההוצאות ינוכו מתוך סכומי התשלום המוחזקים אצל הנתבע.
- ד. בית הדין קבע את סכומי החיוב המפורטים להלן ע"פ סעיפי ההוצאות השונים אותם בירר הנתבע בפנינו. בכפוף לטענות התובע ולעקרונות אותם פרט בית הדין בנימוקיו לעיל:

1. משכורות הפועלים – 29,423.52 ₪.
 2. ימי החופש של הפועלים - 1084.45 ₪.
 3. העסקת מנהל העבודה - 6140.16 ₪.
 4. הובלת חומרים לאתר - 1050 ₪.
 5. צוות פועלים חדש - 1320 ₪.
 6. שוקיות לקומפרסור - 970.2 ₪.
 7. שוחות ביוב - 3000 ₪.
 8. שימוש ברכבים לצורכי הבניה הישירים בלבד - 1904.8 ₪.
 9. חומרים וציוד – 21,438.74 ₪.
 10. שכר המודד - 924 ₪.
 11. פינוי פסולת - 2458 ₪.
 12. עבור הוצאות כלליות - 3000 ₪.
 13. סך הכל 72,713.87 ₪.
 14. לפיכך, יטול הנתבע לעצמו סך של 72,713.87 ₪ מתוך הסכום של 111,250 שקיבל, וישיב לתובע את השארית; סך של - 38,536.13 ש"ח.
- ה. בית הדין דוחה את התביעה לתשלום עבור הוצאות נוספות שנגרמו לתובע ולנתבע בגין התמשכות העבודה והוצאות המשפט.
- ו. בשלב זה אין בית הדין מחווה דעתו בנוגע לשאלת אחריותו האישית של מנהל החברה ובעליה מר ט' ומחייב בכל החיובים הנזכרים בפסק דין זה את החברה ____ בע"מ.